

וזהו החילוק בין ישראל לעמים, דאפילו (מי שהוא בכלל) פושעי ישראל שהרבה עבירות עד אין קץ, אע"פ שחטא — ישראל הוא, ונקרא 'אסא דקאי ביני הוצי' (סנהדרין מד.), דאפילו פושעי ישראל מלאים מצוות, ומעמקי לבבם דבוק בהש"י, שהוא שורש נקודת לבם. כדרך שאמרו (בברכות יז.) 'גלוי וידוע שרצונינו לעשות רצונך, ומי מעכב — שאור שבעיסה'. וכדרך שכתב הרמב"ם בטעם כופין עד שיאמר רוצה אני.

ודבר זה, אי אפשר לעמוד עליו שום בריה רק הש"י מעיד שהוא כן אצל ישראל. מה שאין כן אצל עכו"ם, אפילו חסידי אומות העולם, שמכיר שכך טוב, מכל מקום עצם לבבו אין כן...'. (רס"סי לילה' — מד.)

'... ועל כן אמרו (בעירובין כא) לפני זה, 'והדוד אחד תאנים רעות מאד' — אלו רשעים גמורים. שמא תאמר אבד סברם וגו' תלמוד לומר 'הדודאים נתנו ריח' — אלו ואלו עתידין שיתנו ריח טוב. דגם פושעי ישראל לא ידח ממנו נדח, כי יש בהם נקודה קדושה במעמקי הלב, וסופן עתידין וכו' אחרי שיצרפו ויכלו הרע וההוצי הסובבין, וישאר השורש הטוב, יתנו ריח.

וכתיב 'אמר' 'נתנו' — לשון עבר. כי באמת כל הרשעות אינו נוגע לעצם היהדות ונקודה האמיתית שבלב, וכמו שכתב הרמב"ם בהא דכופין עד שיאמר רוצה אני, משום דבאמת רוצה, ע"ש. ואפילו הגדיל עבירות וכבר נכנס היצר ממפתחי הלב לפנימיותו, ונעשה 'בעל הבית' (סוכה נב.), מכל מקום שורש היהדות ישנו במעמקי הלב, רק שמעוטף בהרבה לבושי שק, וד' אשר יראה ללבב רואה גם אז בו אותה הנקודה הנותנת ריח טוב. וכן המבין מרגיש בריח טוב, כיצחק אבינו ע"ה, יוכל להריח ריח הטוב דגן-עדן של הבוגדים, גם טרם ששבו והגיעו לשלימות התיקון.

ולפיכך גם הגרוע שבישראל מרגיש איזה קדושה בשבת, כי מצא מין את מינו וניעור...'. (קונטרס 'עמלה של תורה' ו).

(ראה עוד בענין זה ב'משך חכמה' — יתרו יט, יז).

דף קז

גדר 'מיאון' בשומרת יבם לאחד מן האחים

'אמר רבי אושעיא: ממאנת למאמרו ואינה ממאנת לזיקתו... זיקה דרחמנא רמא עלה — לא מציא עקרא. עולא אמר: ממאנת אף לזיקתו. מאי טעמא? נישואי קמאי קא עקר... אמר רב: מיאנה בזה אסורה לזה... ושמואל אמר: מיאנה בזה מותרת לזה. רב אסי אמר: מיאנה בזה, מותרת אפילו לו' סברתו של עולא, כפי שמבואר בגמרא ובראשונים (ע' רמב"ן רשב"א וריטב"א), שאין המיאון מתייחס לזיקה, שהרי אי אפשר לעקרה, אלא המיאון עוקר את הנישואין הראשונים של הבעל שמת. שאף על פי שלא מיאנה בחייו, יכולה היא למאן בנישואיו לאחר מותו.

משמע שדבר זה מוסכם על הכל, שאין שייך מיאון בעצם הזיקה, אלא בעקירת הנישואין הראשונים למפרע. [וכעין מה שמבואר בסוגיא להלן (קח) 'דאתי מיאון ומבטל גט', ופרש"י שם שהמיאון מגלה על קטנות ועוקר למפרע אפילו את הנישואין הראשונים ומותרת לחזור לו אף שנתן לה גט קודם]. ולפי זה יש לתמוה על דברי שמואל, שאם מיאנה לאחד מותרת לשאר האחים — כיצד שייך להפריד בין האחים, הלא עקרה את הנישואין הראשונים?

כנראה שמחמת תמיהה זו פסק הרמב"ם (גירושין יא, יז. וע"ש במגיד משנה, ובבית שמואל אה"ע קעג, יח) שאכן זיקתה פקעה מכל האחים ע"י מיאונה, ולשיטתו מותרת להנשא לשוק, אלא שמותרת גם לאחים, שלא אסרו יבמה שמיאנה אלא לאבי בעלה, מפני שנראית ככלתו בשעת מיתת בעלה, כמבואר בגמרא, ולא לשאר קרובי הבעל.

אמנם, הרמב"ן והרשב"א חלוקים עליו וסוברים שאין לחלק בין האב לשאר קרובים, ולשיטתם, זה שמתרת לאחים — מדין יבום הוא, שלא נפקעה זיקתה ועדיין זקוקה להם ואסורה לשוק. ולשיטתם, צריכים לפרש שבאמת אין כאן עקירת נישואין הראשונים באופן מוחלט, וכל מיאונה מתפרש כך, שאם ייבמה אח פלוני הרי היא ממאנת בנישואין הראשונים מכל וכל, אך כל עוד לא מיבמה אין כאן מיאון כלל.

יש לומר שעל סברא זו גופא חלק רב אסי, שמיאון מותנה אינו מיאון כלל, ולכן מותרת אפילו לו עצמו. אך להלכה פסקו כדברי שמואל. (עפ"י חידושי הגרנ"ט יבמות — ת. וע' קהילות יעקב — מג) יש לציין כאן שיטה שלישית בענין זה, היא שיטת רבינו זרחיה הלוי בעל 'המאור'. לשיטתו, לשמואל אין מועיל המיאון לעקור נישואין הראשונים לאחר מות הבעל. וכמו כן אין מיאון יכול להפקיע זיקה, כדברי הגמרא, ואף על פי כן אסורה לזה שמיאנה לו, לפי שעשאוה כבעלת הגט לענין אותו שמיאנה בו. (וע' בחזון איש אה"ע קיא בבאור שיטתו)

*

'יקח החכם המנעל בידו ויבדקנו שלא יהא שום טיט דבוק בו מבפנים. ויצוה ליבם לרחוץ רגלו הימיני יפה' (שו"ע אה"ע קסט ב'סדר חליצה).

כך מספר תלמידו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל — הרב מ. זלוטוביץ — על רבו: כחלק מתפקידו כראש-הישיבה, ראה לנכון להזמין קבוצות של תלמידים להיות נוכחים שעה שהיה מזדמן לידו מקרה של חליצה, כדי שנוכל ללמוד כיצד מקיימים מצוה נדירה זו. כשקצרת מים על ידו, היה מתכופף עד הרצפה כדי לבדוק את רגלו היחפה של הגבר, כדי להבטיח שאין עליה כל דבר המעכב את קיום המצוה. במקרה הצורך, היה רוחץ את הרגל בעצמו. לא מכובד? כלל וכלל לא! מה יכול להיות מכובד יותר מאשר קיום מצוה? (יבי משה פיינשטיין, עמ' יב)

דף קט

(ע"ב) 'כל האומר אין לו אלא תורה... אפילו תורה אין לו' —

— מדברי רש"י ז"ל נראה שאינו מקיים המצוות ועובר עבירה ח"ו. וקשה וכי דבר זה צריך לומר — רק פירוש שהוא מריק עצמו מעשיות המצוה, ואם יש לו לעשות סוכה אומר לאחר שיעשה אותה ואעפ"י שאין מבטל מלימודו, אינו מדקדק על זה אלא כל כוונתו רק על התורה כמות שהיא בשכל ולא במעשה. (עפ"י מהר"ל)

— כיון שהעולם הזה הוא עולם המעשה, בלא העשייה ההשגה בתורה אינה אמיתית ופנימית, ואינה נקלטת באדם אלא בתורת מחשבה חיצונית בלבד. ואי אפשר להשיג חכמת התורה באמת בלא יראת שמים ובלא מעשים טובים.

ולאו דוקא אם אינו מקיים דיני התורה אלא גם אם אינו מקיים עניני דרך ארץ שקדמה לתורה, שכל שאינו בדרך ארץ תורתו מתבזית והוא בגדר 'כל משנאי אהבו מות' ח"ו. (עפ"י משנת ר' אהרן ח"א עמ' פב)